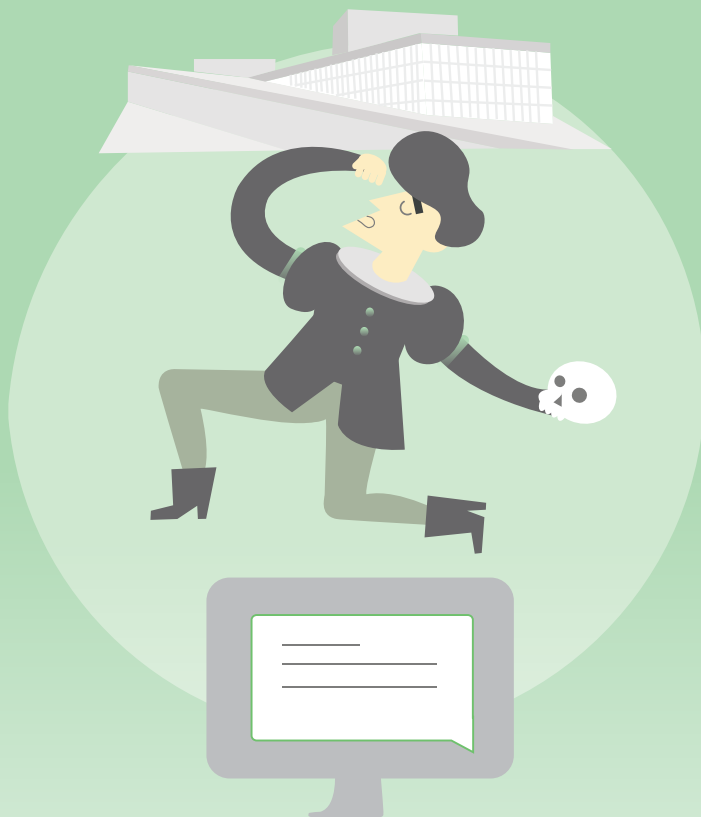

VEIEN TIL ET UNIVERSELT UTFORMET SAMFUNN

Det gjøres mye i dag for å sikre universell utforming og et tilgjengelig norsk samfunn. Mange politikere, interesseorganisasjoner og bygningsforvaltere som for eksempel Statsbygg er med på å dra lasset.

FFO mener at målet om et tilgjengelig Norge innen 2025 kan gå, og at universell utforming innen 2035 er mulig. Men da må vi satse, og det er opp til politikerne å bruke de riktige virkemidlene og insentivene for at vi skal kunne komme dit i tide.

Vi har samlet våre anbefalinger til hva vi mener må gjøres for å sikre en god fremdrift i arbeidet med å gjøre Norge universelt utformet. Fremtidens utvikling av IKT-løsninger, kollektivtransport og utforming av bygg må styres etter prinsippet om universell utforming. Slik sikrer vi at alle får muligheten til å delta i samfunnet – på lik linje.

God lesning!

VI MENER AT:

- Det norske samfunnet må være universelt utformet innen 2035 og tilgjengelig innen 2025. Regjeringen må utarbeide en interdepartemental handlingsplan for å nå disse målene og øremerke midler til gjennomføringen.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) må pålegge fylkeskommuner og kommuner å utarbeide en plan for universell utforming innen 2018, som en del av den overordnede handlingsplanen.

- Diskrimineringslovgivningen må utvides til å gjelde varer, tjenester og informasjon.
- Alle departementer må oppfylle sine forpliktelser innen universell utforming og tilgjengelighet i FN-konvensjonens ulike artikler.
- KMD må komme med en forskrift for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og – infrastruktur.
- Mål og innsatser i Nasjonal Transportplan må samordnes med handlingsplanen Norge universelt utformet 2035 og tilgjengelig 2025, og forpliktende tidsfrister må innføres for de ulike områdene.
- Kulturdepartementet må ta ansvar for at krav om teksting, syns- og tegnspråktolkning av innhold på alle medier og flater innføres gradvis.
- Barne- og likestillingsdepartementet må sikre retten til skrive- og tegnspråktolkning i diskrimineringslovgivningen
- Kulturdepartementet må stille krav om tilgjengelighet for alle når de gir støtte til kulturarrangører.
- Kulturdepartementet må stille krav om ulike former for tolking, herunder skrive- syns- og tegnspråktolkning, på kultur- og idrettsarrangementer.
- Kulturdepartementet må stille krav om gratis ledsagerordning ved alle typer kultur- og idrettsarrangementer som mottar offentlig støtte, og om løsninger for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.
- KMD må innføre en ordning med elektronisk valg.
- Funksjonshemmede må sikres i nødssituasjoner.

Jeg har problemer med å snakke i telefon, og i kontakt med sykehuset kan jeg ikke bruke mail på grunn av personvernet (sykehusets bestemmelse). Så da må moren eller mannen min ringe sykehuset for meg. Hvor mye personvern har jeg da, i en alder av 30 år? Jeg opplever fravær av empati og høy toleranse for mine menneskerettigheter. Er jeg ikke en likeverdig borger? Det er ingen som går i fakeltog for mitt personvern og min ytringsfrihet som hørselshemmet. Alle skjønner at jenter som går hjem fra byen alene om kvelden er redde. Men ingen engasjerer seg i den frykten og uroen jeg har når jeg overnatter et annet sted eller er på reise, fordi jeg ikke hører det hvis fare eller nødssituasjoner skulle oppstå.

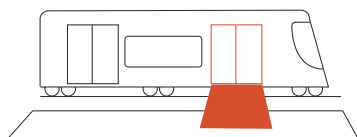
Marte (hørselshemmet)

NORGE universelt utformet 2035

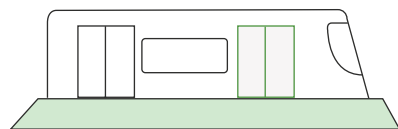
FFO jobber for et samfunn med full deltagelse og likestilling for funksjonshemmede og kronisk syke. Universell utforming er grunnleggende i dette, og bidrar til å oppfylle FNs konvensjon for funksjonshemmedes rettigheter. Det krever politisk vilje, handling og prioritering. Det er på tide å ta de riktige grepene.

Arbeidet med universell utforming i Norge går fremover og det satses godt på flere områder. Men satsingen er ikke helhetlig og går generelt for sakte. Ambisjonene på området er redusert de siste åra, forskrifter er svekket og enkle tilgjengelighetstiltak har erstattet en helhetlig politikk for universell utforming. I den nye handlingsplanen for universell utforming 2015-2019 er den tidligere visjonen om et universelt utformet samfunn innen 2025 tatt ut, og erstattet med «et samfunn der alle kan delta». Det er en diffus formulering uten tidfesting. Hvis man ikke vet hvor man skal, kommer man ikke frem. FFO mener det er behov for en forpliktende tidsfrist for et universelt utformet Norge. FFO mener at 2035 er et realistisk mål som vi bør strekke oss etter.

Tilgjengelighetstiltak kan gi rask tilgang der universell utforming er for omfattende på kort sikt. Det gjelder for eksempel verneverdige bygg. Men også her må målet være universell utforming. Det må settes en frist for et tilgjengelig Norge. FFO mener 2025 er en realistisk målsetning.

Tilgjengelig

Universelt utformet

Universell utforming er en samfunns kvalitet som er nødvendig for noen og bra for alle – og vil avhjelpe fremtidens utfordring med et stort antall eldre og press på helse og omsorgstjenester. Universell utforming bidrar til at eldre og syke mennesker kan være selvhjulpne lengre. Det vil redusere kostnader, og er god samfunnsøkonomi.

Vi trenger en handlingsplan

Det er behov for en helhetlig tverrdepartemental plan med øremerkede midler som fører oss mot et tilgjengelig Norge i 2025 og et universelt utformet Norge i 2035. Planen må ta tak i de store utfordringene innen bygg, anlegg, transport, uteområder og IKT. Den må også rette seg mot kommuner og fylkeskommuner, og stille krav om at de innen 2018 skal ha en plan for universell utforming.

Bevilgninger kan sikres gjennom øremerkede midler i form av tilskuddsordninger til nødvendige tiltak, eller at det stilles krav om slik aktivitet i overføringer og tilskuddsbrev fra departementer til underliggende direktorater og etater. Midler må avsettes til universell utforming av skolebygg og andre kommunale bygg, idretts- og kulturbygg og -anlegg, togstasjoner, kollektivknutepunkt, holdeplasser, samt ombordstigningsløsninger for alle typer transportmidler. Handlingsplanen må også omfatte universelt utformet teknologi og IKT.

FN-konvensjonen om tilgjengelighet og universell utforming

Med universell utforming menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassning og en spesiell utforming. Universell utforming skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det.

Tilgjengelighet handler om å tilrettelegge for mennesker med spesielle behov (som regel grunnet funksjonshemninger), og berører blant annet områdene informasjons- og kommunikasjonsteknologi, samferdsel og transport, byggverk og uteområder samt tilgang til produkter.

FN-konvensjonen har gjennomgående beskrivelser av tilgjengelighet og universell utforming i flere artikler som tar for seg ulike samfunnsområder. Artikkel 9 sier at samfunnet skal identifisere og fjerne hindringer som vanskeliggjør tilgjengeligheten til bygninger, transport og arbeidsplasser. Artikkel 10 omtaler retten til en personlig mobilitet som gir størst mulig uavhengighet. Artikkel 21 omtaler funksjonshemmedes rett til ytringsfrihet, meningsfrihet og til å kunne kommunisere på lik linje med andre. Da diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble innført valgte man å ikke ta inn rett

til informasjon. Dette skulle utredes senere, men 7 år etter er det enda ikke tatt inn i loven. Konvensjonens artikkel 30 erkjenner alles rett til å delta i alle former for kulturliv, og formidling av kunst og kultur må da være universelt utformet. Artikkel 29 sikrer funksjonshemmede politiske rettigheter på lik linje med andre, og full deltakelse i det politiske og offentlige liv. Artikkel 11 skal sikre personer med funksjonsnedsettelse beskyttelse og sikkerhet i nødsituasjoner.

VÅRE ANBEFALINGER:

FFO mener at det norske samfunnet må være universelt utformet innen 2035 og tilgjengelig innen 2025. Regjeringen må utarbeide en interdepartemental handlingsplan for å nå disse målene og øremerke midler til gjennomføringen.

KMD må pålegge fylkeskommuner og kommuner å utarbeide en plan for universell utforming innen 2018, som en del av den overordnede handlingsplanen.

Diskrimineringslovgivningen må utvides til å gjelde varer, tjenester og informasjon.

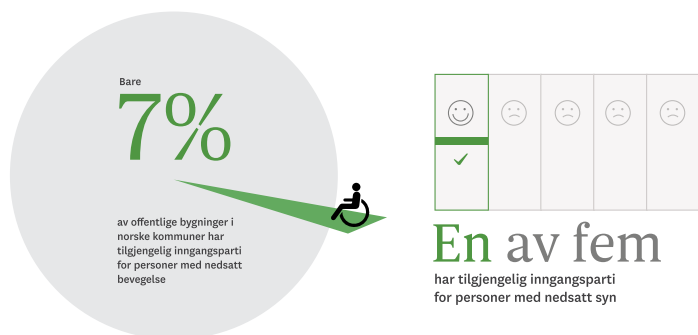
Alle departementer må oppfylle sine gjennomgående forpliktelser innen universell utforming og tilgjengelighet i FN-konvensjonens ulike artikler.

Jeg må alltid tenke gjennom på forhånd hvor jeg kommer inn og ikke. Det er praktisk å dra på kjøpesentre, mens i Oslo sentrum og Grünerløkka er det mange butikker og restauranter jeg ikke kommer inn i. Det begrenser mitt sosiale liv, da alt må planlegges og sjekkes ut på forhånd. Min elektriske rullestol kan ikke løftes, og det er tungvint å ta med skinner rundt. Da jeg skulle i jobb, tenkte jeg det var lurt å søke i større firmaer som kan tilrettelegge. Det har fungert, og de jeg ble ansatt av har blant annet satt inn døråpnere og tilpasset HC-toalett med hjelpemidler jeg trengte.

Karin (muskelsyk)

Norge henger etter: Skolebygg må prioriteres

Norge har fra 2009 hatt en omfattende nasjonal lovgivning som stiller krav om at alle virksomheter rettet mot allmennheten skal jobbe for universell utforming i sin virksomhet. Lovverket forplikter de ulike sektorene på å universelt utforme nye bygg, anlegg, transportmidler, infrastruktur og IKT. Det mangler derimot krav til bygg, anlegg og transportmidler som allerede finnes. Det samme gjelder for informasjon, varer og tjenester. Det er en stor svakhet at loven ikke har effektive sanksjonsmuligheter som bidrar til at universell utforming prioriteres.

Bare syv prosent av offentlige bygninger i norske kommuner har tilgjengelig inngangsparti for personer med nedsatt bevegelse, og en av fem har tilgjengelig inngangsparti for personer med nedsatt syn¹. Situasjonen på området i Norge er graverende.

Det er liten oppmerksomhet på behovene til personer med sanse- og kognitive utfordringer i bygninger. Nye trender innen design og materialvalg er styrende for nye bygg. Det gjøres i liten grad funksjonsvurdering opp mot prinsippene om universell utforming av bygg. Mange kulturbygg og konsertsteder er ikke tilgjengelige, det samme gjelder idrettsanlegg og festivalområder. For å bidra til at de gode løsningene velges, mener FFO at standarder for universell utforming av bygg og uteområder må bli gratis og tilgjengelige for utbyggere.

FFO mener en forskrift for universell utforming av eksisterende bygg må på plass, og at skolebygg må prioriteres. Mange norske skoler, barnehager og andre bygg har dårlig inneklima, noe som må prioriteres i oppgraderingsarbeidet. En statlig ordning med del-finansiering av oppgradering av offentlige bygg i norske kommuner og fylker må vurderes innført av KMD for å sikre gjennomføring.

For at jeg skal kunne reise kollektivt, må billettkjøp, sanntidsinformasjon og annen teknologi være universelt utformet. Jeg bruker ulike reiseapper, men få av dem er fullt ut universelt utformet. En stor utfordring er å komme på riktig transportmiddel, fordi bussene på mitt hjemsted ikke benytter utvendig annonsering. Veldig ofte går bussen fra meg. Tenk hvis det kunne blitt laget en app der jeg kan merke ut den bussen jeg skal på, og appen gir beskjed til meg når bussen kommer og til bussjåføren om at jeg står på holdeplassen!

Ida (synshemmet)

Jeg bruker ikke kollektivtransport i dag. Jeg vet at noen busser og tog er tilrettelagt, men jeg tør ikke bruke dem fordi jeg aldri kan være helt trygg på at det går bra.

Karin (muskelsyk)

Kollektivtransport: En utfordring for mange

Det er behov for store investeringer i kollektivtransportsystemet for at det skal bli universelt utformet. I dag er det 46 prosent av funksjonshemmede som mener transport er en utfordring i hverdagslivet². Det stilles krav om universell utforming av nytt transportmateriell og infrastruktur, og for eksempel NSBs nyeste Flirt-tog har svært god standard. Men få plattformer er tilpasset togene, og ombordstigning er gjennomgående utfordrende i transportsektoren. Det stilles heller ikke krav om tilgjengelighet ved eksisterende transportmateriell og holdeplasser. Nasjonal transportplan har hatt universell utforming som mål, men ambisjon-

en foreslås redusert i neste handlingsplan (2018-2027) og tilskuddsmidler som har vært avsatt til formålet har ikke blitt brukt opp. Konsekvensen er at funksjonshemmede hindres i å bruke kollektivtransport.

Universell utforming av informasjon innebærer at informasjon gis både visuelt og auditivt. Gode høyttalere, monitører med stor skrift, og gode lysforhold letter forståelsen og vil være til gode for alle reisende. Det er ikke bare personer med nedsatt syn og hørsel som har problemer med å fange opp informasjon som gis på bussen eller i ventehallen. Apper til bruk i forbindelse med reiser kan gjøre informasjon om reisen mer tilgjengelig for alle, og er svært verdifull for funksjonshemmede.

Nye utfordrende situasjoner skapes ved stille lufthavner, automater med touchscreen og el-biler som ikke lager lyd. Disse utfordringene må løses slik at de blir gode for alle. Noen personer vil ha behov for assistanse under reisen. Dette må tilbys ved større stasjoner og knutepunkt, samt på transportmidler.

Tilgjengelig informasjon i nødssituasjoner er svært viktig. Talegjennkjennende teknologi som gjør om tale til tekst kan brukes til dette. Det finnes slik teknologi i helsesektoren og den er under utvikling også i arbeidslivet. Tilsvarende må gjøres for transportsektoren.

VÅRE ANBEFALINGER:

KMD må komme med en forskrift for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og –infrastruktur.

KMD må innføre en statlig ordning med delfinansiering av oppgradering av offentlige bygg i norske kommuner og fylker.

Kulturdepartementet må sikre at kultur- og idrettsarenaer og bygg er tilgjengelige for alle.

Mål og innsatser i Nasjonal Transportplan må samordnes med handlingsplanen Norge universelt utformet 2035 og tilgjengelig 2025, og forpliktende tidsfrister må innføres for de ulike områdene.

Assistanse må tilbys ved større stasjoner og knutepunkt.

VISSTE DU AT?

18 av totalt 339 jernbanestasjoner vil være universelt utformet ved utgangen av 2016, mens 106 vil være tilgjengelige³.

Kravene til universell utforming er oppfylt ved 70-80 prosent av de store lufthavnene. Men ombordstigning er fortsatt en utfordring ved de fleste.

Jeg studerer på BI, og for meg er talesyntese en viktig tilrettelegging. Men BI tilbyr ikke dette, og gir meg på eksamen tilbud om at en pensjonist leser opp teksten høyt for meg – med alle mine feil. Dette synes jeg er hårraisende, og brudd på min rett til en individuell vurdering. Det er mange som har lese- og skrivevansker, men jeg føler at jeg er den første på BI med dette. At de ikke har denne kunnskapen, gjør min studiehverdag utfordrende. Jeg bruker krefter og energi på dette som jeg burde brukt på å studere. Nå vil jeg klage til sivilombudsmannen.

Marianne (dysleksi)

Brukertestning kan sikre gode informasjonstjenester

Veldig mange apper og nettsider er ikke universelt utformet. Bank-tjenester som Vipps er ikke brukervennlig, fordi knapper som brukes til å gjennomføre handlinger har ikke fått beskrivende navn. Dette betyr at mye av informasjon som finnes på nett er utilgjengelig for funksjonshemmede, men kan bli tilgjengelige med små grep. Utviklere må ha kunnskap om og jobbe for universell utforming og sikre god brukertestning. Dessuten må det et opplysningsarbeid til. Det må informeres om hvordan universell utforming kan og bør være en del av all teknologiutvikling.

Økt fokus og bedre kultur for dette er på gang. En riktig vei å gå er brukertestning. Moderne IKT-løsninger har gjort informasjon tilgjengelig for mange, men utestenger noen gjennom utilgjengelige løsninger. Det er innført krav om at eksisterende IKT skal være universelt utformet innen 2021, men ikke på alle områder. Og 2021 kan virke langt unna når sosiale medier og IKT allerede i dag har en svært sentral posisjon, blant annet i det sosiale fellesskapet. Alle virksomheter rettet mot allmennheten må derfor oppfylle sin plikt til å jobbe for universelt utformede nettløsninger.

For å ha likeverdig tilgang til digitalt innhold må synshemmede ha oppdaterte skjermlesere. De tolker informasjonen på skjermen og presenterer innholdet på en leselist. Standarden *Universell utforming - brukermedvirkning* og IKT⁴ er et verktøy produktutviklere kan bruke for å skape universelt utformede produkter.

På mange områder er tilrettelegging av innhold er nødvendig, som læringsmaterieell og forelesninger, nettsider, medier og annen offentlig informasjon. Talegjennkjennende teknologi kan være en løsning i noen situasjoner – for eksempel til teksting av TV-programmer. Andre løsninger kan være opplesing av tekst, tegnspråktolking og synstolking. Teksting er gjennomgående viktig ved muntlig kommunikasjon. En utfordring som også må adresseres er at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og IKT-forskriften stiller krav til de fysiske løsningene og programvaren, men ikke til innholdet. Dette får store konsekvenser for tilgangen til informasjon.

VÅRE ANBEFALINGER:

KMD må påse at virksomheter rettet mot allmennheten jobber systematisk for at deres kommunikasjon og informasjon er universelt utformet.

Kunnskapsdepartementet må tilby pensum i det formatet elever har behov for.

Kulturdepartementet må ta ansvar for at krav om teksting, syns- og tegnspråktolking av innhold på alle medier og flater innføres gradvis.

Myndighetene må stimulere til forskning og utvikling av universelt utformet IKT og velferdsteknologi.

Barne- og likestillingsdepartementet må sikre retten til skrive- og tegnspråktolking i diskrimineringslovgivningen.

Justis- og beredskapsdepartementet må avsette midler til å utvikle talegjennkjennende teknologi.

VISSTE DU AT:

Mobil anses som det viktigste IKT-utstyret blant funksjonshemmede?

IKT-strategi i virksomheter kan være et nyttig verktøy for å tilby digitale tjenester for alle? En undersøkelse⁵ viser at 65 % av de statlige virksomhetene har en oppdatert IKT-strategi. 52 % av disse hadde universell utforming som en del av strategien. Det utgjør om lag 3 av 10 statlige virksomheter.

For meg er det utfordrende å kunne være en del av et sosialt fellesskap med venninner og kolleger. Jeg kan ikke bare gå på teater sammen med dem. Jeg må bestille skriveolk fra NAV og følge opp en slik prosess, og jeg må sjekke om teateret har teleslynge. Selv om de har det må jeg sjekke at den virker. Ofte gjør den ikke det, fordi den ikke vedlikeholdes. Det er ikke alltid man får skriveolk heller. Terskelen for å gå på teater er ganske høy. Jeg blir heller hjemme.

Marte (hørselshemmet)

Terskelen for å delta i kulturlivet må senkes

Tilgang til kunst og kulturopplevelser er viktig for alle. Det gir den enkelte opplevelse av tilhørighet, felles referanserammer og identitetsutvikling. Det er sentralt at kulturtilbydere har tilgjengelige lokaler, men det handler også om tilgang til innholdet gjennom tilrettelagt teknologi, assistanse og tolking. Skriveolk er nyttig for hørselshemmede, men også for andre som har problemer med forståelse eller med å oppfatte innholdet. Det kan være utfordrende for mange når det snakkes fort, med dårlig diksjon eller på et annet språk – for eksempel er skriveolk gjort med godt resultat på fotballkamper og i Operahuset i Oslo.

Norge er forpliktet til å sikre døve tilgjengelighet gjennom tegnspråk. Det må stilles krav om dette også for kultur og idrettsliv. England har slike krav i sin Disability Discrimination Act, under tilgjengelighet til varer og tjenester. Her stilles det krav om at for eksempel teatre av en viss størrelse skal ha tilbud om tolkede stykker. Samme krav må stilles til norske kultur- og idrettsarrangementer. I første

omgang kan dette være et forsøksprosjekt. Her kan man høste erfaringer med kostnader fra for eksempel Operahuset for teksting av forestillinger, og denne kunnskapen kan overføres til andre kultur og idrettsinstitusjoner. Det er rimelig å stille høyere krav til teksting av arrangement enn til syns- og tegnspråktolking, da teksting er noe alle kan ha nytte av.

Det er helt sentralt for tilrettelegging av kultur og idrettsarrangementer at regjeringen innfører et diskrimineringsvern på tjenester. Da kan myndighetene stille strengere krav til de større kulturinstitusjonene om tilgjengelig innhold gjennom teksting og tolking.

Synstolking og lydteksting gjør filmer, TV-programmer og videosnutter tilgjengelige. For de med behov for assistanse er ledsagerordningen viktig, men ikke alle tilbyr ordningen og det er en barriere at man ikke alle kan bestille billetter på nett. FFO mener at elektroniske ledsagerbevis må innføres for å møte denne utfordringen.

VÅRE ANBEFALINGER:

Kulturdepartementet må stille krav om tilgjengelighet for alle når de gir støtte til kulturarrangører.

Kulturdepartementet må stille krav om ulike former for tolking, herunder skrive- syns- og tegnspråktolking, på kultur- og idrettsarrangementer.

Kulturdepartementet må stille krav om gratis ledsagerordning ved alle typer kultur- og idrettsarrangementer som mottar offentlig støtte, og om løsninger for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.

Kulturdepartementet må sikre at funksjonshemmede får med ledsagere i utøvelse av fritidsaktiviteter.

Når jeg skal stemme får jeg tilgang til punktmerkede stemmesedler, men jeg kan ikke kumulere i listen slik andre kan. Muligheten til å stemme elektronisk vil gjøre valg situasjonen helt tilgjengelig for meg, og jeg kan da også gjennomføre hemmelig valg.

Ida (synshemmet)

Hvordan sikrer vi alle demokratiske rettigheter?

Det er store kvalitetsforskjeller i norske kommuner rundt gjennomføringen av valg. Ved stortingsvalget i 2013, hadde 3 prosent av kommunene ikke vurdert valglokalenes tilgjengelighet i forkant av valget. I samme stortingsvalg ble det gjennomført et forsøk med elektronisk stemmegivning via internett i 12 kommuner. Forsøket ble evaluert og viste positive resultater⁸. Likevel ble ordningen kuttet. Muligheten til å stemme over nettet fører til at flere kan gjennomføre hemmelige valg – en helt fundamental rettighet i Norge. Det kan være avgjørende for valgdeltagelse for noen.

Personer med nedsatt funksjonsevne er mer politisk aktive enn befolkningen ellers⁶, men dette skjer gjerne gjennom deltagelse i brukerorganisasjoner⁷. Statens råd for likestilling av funksjonshemmede skulle kompensere for funksjonshemmedes lavere deltagelse i ordinære politiske organisasjoner. Rådet hadde fokus på universell utforming, men ble lagt ned for noen år siden. FFO ønsker dette rådet tilbake.

Kommunale råd for funksjonshemmede er en viktig arena for politisk deltagelse og innflytelse og har stort fokus på universell utforming og tilgjengelighet. Rådene responderer på saker de blir forelagt og tar opp saker på eget initiativ.

VÅRE ANBEFALINGER:

Valglokaler og lokaler for politiske møter må være tilgjengelige og det må legges til rette for å tilby tolketjenester og annen bistand i forbindelse med politiske møter.

Kommunaldepartementet må innføre en ordning med elektronisk valg.

FFO ønsker at Statens råd for likestilling av funksjonshemmede gjenoprettes.

Ordningen med arbeids- og utdanningsreiser må utvides til å gjelde politisk deltagelse.

VISSTE DU AT:

3 av 4 nordmenn mener blinde bør få være meddommere i retten, men blinde personer blir avvist som dommere i rettsapparatet.

Ved sist valg var det fortsatt kommuner som ikke hadde tilgjengelige valglokaler

Jeg er redd for at jeg ikke skal få det med meg hvis det skjer en uforutsett hendelse. Jeg kikker ofte rundt meg, og prøver å tolke menneskene jeg ser. Er alt normalt, eller er det i ferd med å skje noe? Jeg slapper aldri helt av, og det er ganske slitsomt.

Marte (hørselshemmet)

Sikkerhet og informasjon i nødsituasjoner

Funksjonshemmede er svært utsatt ved ulykker, brann og andre uforutsette hendelser. Hvis det oppstår brann i en bygning med flere etasjer, tas heisen ut av drift og rullestolbrukere blir innestengt. Hørselshemmede kan ha problemer med å høre alarm og varslings, og har heller ikke hatt tilgang til nødnetten. Men varslings og kontakt på SMS innføres nå som abonnementsordning. Noen hoteller har systemer for varslings for hørselshemmede, som blinkende lys eller vibrerende innretninger for å legge under hodeputa om natten.

Både ved evakuering fra bygninger og transportmidler ved krisesituasjoner er dagens løsninger for dårlige. Det må sikres at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar personer med funksjonsnedsettelse. Denne gruppen må inkluderes i planlegging og respons for risikosituasjoner og nødsituasjoner.

VÅRE ANBEFALINGER:

Justis- og beredskapsdepartementet må sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et tilgjengelig format, som ivaretar alle gruppers behov.

Regjeringen må påse at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr slik at alle med nedsatt funksjonsevne sikres en trygg evakuering.

Det må sikres at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar personer med funksjonsnedsettelse.

(Endnotes)

¹ Deltasenteret: Levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne

² Deltasenteret: Levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne

³ Prop. 1S (2015–2016) Samferdselsdepartementet

⁴ NS 11040:2013

⁵ SSB 2015

⁶ Difi, Innbyggerundersøkelsen 2015

⁷ 21 prosent av personer med nedsatt funksjonsevne oppgir at de aktivt har forsøkt å påvirke en beslutning på Stortinget, mot 17 prosent i befolkningen ellers (kilde: Deltasenteret, Levekårsstatus for funksjonshemmede)

⁸ Seggaard, S. B., & Saglie, J. (2012). *Evaluerings av forsøket med e-valg 2011*. (ISF Rapport nr. 3, 2012). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

